

Månsjön

En novell av Andreas Ingo

Dånet från helikopterrotorn gjorde det svårt att hålla några lågmälda konversationer. Henrik och Mathias närmast skrek till varandra, ändå var det många ord som föll bort på vägen.

”Så detta är din sista chans?” skrek Mathias.

”Det är det!” skrek Henrik tillbaka.

Rebecka satt tryckt mot rutan och skådade ut över det vita landskapet som passerade förbi under dem. De var på Antarktis och skulle ut på en svårare expedition, en bit inåt landet, i västlig riktning.

”Jag kan inte hitta fler sponsorer!” skrek Henrik, ”Allting hänger på den här expeditionen!”

Mathias, som var pilot, förstod Henrik och sade att det nog kom fler tillfällen, men inte på Antarktis, det var ett som var säkert. Den här kontinenten var inte skapt för människan och människan inte heller skapt för kontinenten.

De var alla mellan tjugo och trettio år, rätt unga människor för denna typ av forskningsarbete. Rebecka var tyst och inåtvänd, Henrik var utåtriktad och lite bufflig. Mathias skulle åka tillbaka till basen, när han lämnat av forskarna på den speciella platsen.

”Vet du att du är en utmärkt pilot!” skrek Henrik.

”Ja, åtminstone är jag inte forskare!” skrek Mathias.

Skrikandet avtog när den stora klippan tornade upp sig i fjärran, till hälften begravd i snö, till hälften slipad av vinden. Stolt stod den nära den frusna sjön, förankrad i berggrunden, omöjlig att rubba.

Helikoptern sänkte sig ner över lägerplatsen, snön yrde och passagerarna klev ut. Mathias hjälpte till att lasta av utrustningen. Det var tält, det var motorsåg, det var våtdräkter, luftaggregat, mat, simfötter och kläder.

”Då syns vi igen om en vecka!” skrek Mathias och Henrik skrek hej då. Rebecka tittade ut över det vita landskapet. Det var omöjligt att förstå att hennes drömmar blivit verklighet. Helikoptern lyfte, vinden pinade forskarnas ansikten, sedan försvann Mathias i fjärran.

De reste omedelbart de vindtäta tälten, ett för varje person. De var långt ifrån människorna, till och med för att vara på Antarktis. De två forskarna, som var vid god hälsa, stuvade om grejerna i tälten. Imorgon skulle de börja arbeta, tills vidare hade de gott om fritid. De spelade därför lite Maxi-Yatzy i ett av tälten.

* * *

Solen strålade från en klarblå himmel när Rebecka kikade ut ifrån det ena av tälten. Hon drog upp dragkedjan helt och hållet, reste sig upp och gjorde morgongymnastik. Ljuset stack i ögonen så hon satte på sig de mörka glasögonen. En bit bort hade Henrik redan påbörjat arbetet med vaken. Motorsågen brummade när den skar igenom den tjocka isen. Henrik gjorde vaken en meter i diameter. När kubens väl var formad sågade han sönder den i mindre bitar. De var ju på något sätt tvungna att få upp isen ur hålet. Rebecka gjorde sin forskningskollega sällskap och hjälpte till att få bort isen.

”Så.” sade Henrik, ”då är det väl bara att dyka.”

”Vi äter frukost först.” tyckte Rebecka.

En timme senare var det dags för det första dyket. Spänningen var olidlig. Eftersom sikten var obefintlig hade de tagit med sig dykarljus av större kaliber. Iklädda våtdräkter, syrgastub

och simfötter kastade de sig i vaken. De hade tillgång till en längre livlina, isdubbar och andra hjälpmedel.

Vattnet var kristallklart. Den jungfruliga sjön hade aldrig någonsin beträffats av en människa. Rebecka simmade försiktigt iväg en bit under isen. Hon iakttog isens undersida nerifrån, som nu tycktes blå i tonen. Henrik simmade ikapp. Det var livsviktigt att inte förlora kontakten med livlinan, det skulle annars vara svårt att hitta tillbaka till vaken. De dök neråt, linan sträcktes och Henrik gjorde tecken. Han visade upp fem fingrar för Rebecka. Fem minuter till, tänkte hon, det var så de kommunicerade.

Det var något som flöt i vattnet, såg Rebecka, men hon kunde inte se vad det var. Hon simmade närmare. En slags gul växt, som ett höstlöv svävade i vattnet. Hon grabbade tag i växten med ena handen medan hon höll hårt i linan. "Otroligt." tänkte hon. Henrik såg vad Rebecka såg, tog upp en plastpåse ur fickan och stoppade växten i denna.

"Då finns det liv." resonerade han.

Forskarna kunde inte finna något mera av vetenskapligt intresse under de resterande minuterna. De simmade upp mot ytan, tog fram isdubbarna och drog sig upp ur vaken. När de kommit fram till tälten, tog de fram ett förstoringsglas och betraktade fyndet. Det fanns ådringar i växten, dessa var tydligt organiska, men de undrade hur växten kunde leva utan solljus.

"Det måste finnas någon annan energikälla." sade Rebecka.

"Troligen."

"Vi måste göra ett nytt dyk i eftermiddag."

De lade ner växten i plastpåsen, drog av sig simfötterna, syrgastuben och våtdräkterna. De satte igång spritköket och värmdde upp lite soppa. Tystlåtna, åt de soppan medan tankarna vandrade till vaken, växten och uppgiften. Det enda som räknades vid denna tidpunkt, var att finna okända livsformer. Henrik behövde nya sponsorer. Rebecka var mera intresserad av fenomenet i sig. Att upptäcka nytt liv var en av hennes stora passioner.

* * *

De gjorde en till tur ner i vaken samma dag men kunde inte hitta något liv, inte ens på botten. De tog med sig lite bottenslam som de noga undersökte under förstoringsglas. Vattnet verkade sterilt, tomt på livsformer.

"Så här långt ifrån civilisationen..." började Henrik, "och man kan undra vad vi egentligen håller på med."

"Det är ett kall." sade Rebecka, "Ibland gör man saker utan att riktigt förstå varför."

"Vi har en vecka på oss åtminstone."

Henrik tittade upp mot klippan, det enda förutom tälten och de själva som inte var vitt. Det var en slags trygghet, att se något som påminde om jorden.

Rebecka fortsatte hålla sig i rörelse. När kvällen kom blev det kallare. Stjärnorna gnistrade på en rodnande himmel. Den unga kvinnan satte sig i tältet och förslöt ingången. Där tog hon fram kortleken och lade en patiens.

Henrik låg i sitt tält och svälte sina sinnen. Han hade hört talas om vissa experiment, där man lät försökspersoner ligga stilla i becksvartha rum, för att testa vad som hände rent psykiskt. Det gick inte lång tid förrän försökspersonerna började hallucinera. Henrik undrade om detta skulle hända honom också, nu när allting var klätt i vitt och han inte kunde prata med Rebecka. Det kändes inte bekvämt att göra det, åtminstone.

* * *

Dagen därpå kastade sig Rebecka i vaken. Denna gång var hon ensam. Hon dök en bit och höll sig upprätt med hjälp av simfötterna. Luften från hennes utandningar skapade bubblor i det klara vattnet. Det var stilla i Månsjön. Detta namn var ett hon själv hade myntat. Sjön var ju mörk som natten och månen förde tankarna dithän.

Hon gled fram under isen, hennes rörelser graciösa som en balettdansös. Hon var inte olik en gråsäl, dessa varelser hon sett och älskat hemmavid. Hon kunde inte förstå att hon slutligen hade hamnat på Antarktis. Född i Amerika, nära den kanadensiska gränsen, hade hon badat vid havet som liten och sett dessa varelser. Hon hade i den stunden vetat att hon skulle jobba som vetenskapsman.

Rebecka höll andan och tystnaden var bedövande. Ett svagt pipande kunde höras i hennes öron. Hon dök och luftrycket ändrades. Snart var hon nere vid botten och lyste med sökarljuset. Här och var kunde hon upptäcka en sten eller två. Hon lyfte upp dessa och undersökte formerna. Fascinerande, dessa små saker, för hon var inte hemma längre. Månsjön var mörk, fantasifull och fantantisk.

Hon lade ner stenarna i magpåsen och sökte sig längre bort, bort från tryggheten, in på okänt territorium. En längre tidsperiod passerade. Det var lugnt, fridfullt, harmoniskt. Inget liv kunde upptäckas. Hon stannade på botten. Bottenslam rykte omkring henne, som en aktiv vulkan. Här var hon inte sig själv längre. Hon var ett mellanting mellan materia och liv.

* * *

Måltiden bestod av pasta och grönsaker. Detta var viktigt. Kroppen behövde de rätta näringsämnen. Mycket kolhydrater, eftersom de behövde snabb energi. Till efterrätt åt de en stelfrusen chokladkaka. De fick anstränga sig för att sönderdela chokladen, men de var nöjda ändå.

"Vet du," sade Henrik, "att jag tror vi kommer gå tomhämta härifrån. Ja, förutom växten."

"Troligen. Tänker du lägga av med forskningen?"

"Låt oss säga att jag kommer från en fattig familj, ingen har velat att jag skulle hålla på med detta."

Rebecka funderade.

"Mina släktingar har god inkomst men förstår sig inte på mig. Vetenskap handlar inte om kunskap, snarare om fascination inför världen."

Henrik tog sig friheten att lägga sig ner i Rebeckas tält. Detta var lite klumpigt tyckte hon, men sade inget.

"Äh!" sade Henrik. "Jag deppar ihop bara vid tanken."

"På vetenskapen?"

Henrik skrattade.

"Nej, på vår uppgift! Inga resultat."

"Jaha..."

Henrik gick till sig, drog upp dragkedjan och kröp in. Rebecka tyckte det var skönt att bli av med honom. Hon var helt inriktad på arbetet och sökte konkreta resultat. Ingenting fick hindra henne.

Veckan gick och ingenting hände. Faktum var att det enda de kunde hoppas på nu var ett under, något som ingen hade räknat med. Detta under uteblev. Istället blåste det upp till snöstorm. En fruktansvärd snöstorm till och med. Forskarna satt i tälten mest hela tiden. Hur skulle det nu gå med eskorten? De började längta hem. Någonstans mitt upp i alltihopa förstod de att situationen faktiskt var allvarlig. De hade bara mat för ett par dagar till.

* * *

Vinden ven dagen därpå och sikten var obefintlig. Rebecka gick ändå ut för att kolla läget. Snön låg i drivor runt tälten. Om de inte gjorde något snart skulle de bli översnöade, tänkte hon. Hon pratade med Henrik om situationen. Han tyckte att det inte gjorde så mycket tills vidare. Faktiskt var snön ett slags vindskydd. Så länge de kunde ta sig ut gick det att leva med.

* * *

Det var andra dagen efter snöstormens utbrott. Tälten syntes knappt på håll. De fick göra gångar i snön, för att överhuvudtaget komma ut. Rebecka hade precis gjort slut på det sista av maten. Hon höll kompassen i sin vänstra hand och gick iväg mot nordost, i samma riktning där vaken skulle ligga. Det hela kändes som ett omöjligt uppdrag, men hon tänkte att om hon inte lyckades, skulle hela expeditionen vara förgäves.

Hon plöjde sig fram i snön, frenetiskt, i jakt på vaken och motorsågen. Hon var ute i en halvtimme ungefär, utan framgång, när hon plötsligt gick igenom isen. Positivt överraskad, iklädd våtdräkt och syrgastub, tog hon sig bara upp till ytan, satte munstycket på plats, grabbade tag i sökarljuset och dök i. Där nere såg allting ut som det hade gjort tidigare.

Det dröjde inte länge förrän hon var nere vid botten och undersökte sedimentet. Hon fortsatte längre österut denna gång. Till hennes stora förvåning fann hon en större ansamling av de växter forskarna hittat förut. Dessa reste sig från botten, fastvuxna i det porösa underlaget. Det fanns längre utväxter också. Samtliga var gulbruna. Rebecka bröt av några stycken och lade i magpåsen.

Forskaren fortsatte men stelnade nästan till när hon fick syn på något som lösgjorde sig från botten. Nästan som en del av den gulbruna skogen, var det en slags ål eller orm som rörde sig i närheten. Rebecka riktade sökarljuset mot livsformen. Det liknade en muräna, men med tre tentakler, i samma färg som växterna runt omkring den. Rebecka tog fram en kamera, som hängde i en rem kring halsen och fotograferade.

Det fanns ingen tid att spilla. Med andan i halsen och bultande hjärta simmade forskaren tillbaka till vaken, drog sig upp i snön och fortsatte genom snöstormen till lägret en bit bort. När Henrik fick syn på Rebecka förstod han att något stort hade inträffat. Det lös i forskarens ögon när hon räckte över kameran och visade.

”En orm!?!” sade Henrik.

”Med tre svansar!”

Henrik drog omedelbart av sig byxorna och tog på sig våtdräkten. De följande timmarna ägnade forskarna åt att dokumentera fyndet. Det fanns även mindre varelser i sjögräset. Det svåra var att förstå hur dessa livsformer kunde överleva.

”Kosmos rymmer många mysterier.” sade Rebecka sedan, ”Detta är ett nytt.”

* * *

Maten hade sinat och de livnärde sig nu på smältvatten. Hungern var påtaglig. De tänkte att snart måste stormen vara över. De längtade efter att höra helikopterns surrande och en vänlig röst. Ingenting hände. Istället satt de hopkurade i Rebeckas tält och småpratade.

"Tror du att stormen blir långvarig?" undrade Rebecka.

"Vem vet?" sade Henrik, "men hur stor är sannolikheten? Det har blåst och snöat flera dagar i sträck."

Rebecka sade inget mer. Hon kunde inte tänka sig att misslyckas nu, rentav svälta ihjäl, nu när de hade lyckats med sitt uppdrag. Ändå visste hon att stormarna kunde bli långvariga.

"Vill du att jag går?" undrade Henrik.

"Inte alls." sade Rebecka. "Bara det att jag har slut på ord."

"Berätta om din bakgrund."

Rebecka tänkte efter. Hon hade varit en ovanlig flicka. När barnen gick ut och lekte hade hon suttit inne i sitt rum och läst böcker. Det var alla möjliga slags böcker. Hon hade haft lätt för sig i skolan, inte socialt, bara ämnesvis. Någonstans på vägen hade hon förlorat kontakten med kompisar och det motsatta könet.

"Jag är väl en nörd och har alltid varit det. Men jag har fått kämpa för att uppnå mina mål."

"Berätta mer."

"Jag är orädd. Egentligen har jag nog alltid varit en stark flicka. Därför kunde jag bryta med min bakgrund."

Henrik fortsatte på detta vis. Han lirade med Rebecka. Han fick anstränga sig för att hålla humöret uppe. Han visste att det gällde att bita i nu, att inte tappa greppet. Rent psykologiskt var de ännu starka.

* * *

De grävde sig ur tälten den kommande morgonen. Utanför strålade solen. Det värkte av hunger i deras magar. De föste bort snö från tälten som hotade att kollapsa under de vita massornas tyngd. Landskapet var förändrat. Pudersnön bildade mjuka kullar. Den gråa klippan syntes knappt mer.

"Mathias kommer snart." sade Henrik, "Det måste han."

"Tänk om han redan åkt för att hämta oss och störtat på vägen."

"Det tror jag inte."

De gick fram till vaken och grävde fram motorsågen ur snön. Rebecka satte sig ned vid vaken. Hon märkte att hon var ganska utmattad.

"Vet du vad jag tänkt?" sade Henrik.

"Vad då?"

"Att vi borde fånga några av varelserna i vattnet. Till middag sen."

"Det är omöjligt."

"Säg inte det. De har aldrig sett en människa."

När Rebecka tänkte på detta var det som att det tändes ett hopp inom henne. Henrik var stolt. Nu var det bara att pallra iväg efter vådräkten och göra som han sagt.

Rebecka var den förste som dök i. Henrik kom efter och de simmade österut, precis som förut. De såg varelserna och skogen. Problemet var nu att överlista ormarna. De omringade en

av dem. Henrik simmade riktigt nära, försökte fånga den bakifrån men missade. Rebecka gjorde ett annat försök. Tyvärr var ormarna svåra att fånga. De liksom gled ur händerna, stretade och drog. Henrik fick ett bättre grepp. Då böjde sig ormen runt i en båge och bet honom i axeln. De var tvungna att rikta in sig på olika exemplar, då ormarna snabbt förstod. Efteråt, då forskarna kokade soppa på en av dessa, kunde man se märkena efter ormens tänder.

”De är läskiga.” sade Rebecka efter maten, nu på bättre humör.

”Ja, de liknar ingenting jag tidigare sett.”

Huvudet låg framför dem, avskuret med en kniv. Man kunde tänka sig en muräna, men huvudet var större, tänderna utåtstående, gälarna enorma.

Henrik satte sig bredvid Rebecka. De värmdes varandra med benen i sovsäckarna.

”Någonting måste ha hänt med Mathias.” sade Henrik, ”Så här lång tid kan färden inte ta.”

Rebecka tittade sorgset på ormen. Hon hade inte velat äta en av sina vänner. Speciellt inte denna, som var hennes nya upptäckt och liv.

Henrik lade armen om Rebecka. Hon lutade sig mot Henriks bröst. Lågan fladdrade i spritköket och dog ut.

* * *

De vaknade av ett intensivt illamående. Detta var mitt i natten. Rebecka famlade runt och letade efter en ficklampa.

”Ormen måste ha varit giftig.” sade Henrik, ”Vi sätter fingrarna i halsen och spyr.”

De fick upp dragkedjan men kunde inte hitta ficklampan. Där ute sken månen över den frusna sjön. Rebecka gick ut, nu utan strumpor i snön. Henrik stoppade fingrarna i halsen som han hade sagt. Rebecka spydde utan att ens försöka.

”Vi kommer svälta ihjäl om inte Mathias kommer.” sade hon.

Henrik spottade, med den fräna magsyran i halsen.

”Låt oss tänka på något annat.” sade han, ”Nu måste vi göra allt för att hålla oss vid liv.”

Rebecka tog upp lite snö som hon stoppade i sig, lät den smälta, sedan sköljde hon munnen med vattnet. Henrik tvättade händerna också, efteråt.

De gick in i tältet igen. Det var så mörkt att de knappt såg händerna framför sig. När de drog för öppningen var det inget ljus alls. De hittade åtminstone fram till sovsäckarna som de drog upp över öronen. Det kändes nästan som att de skulle kvävas.

”Om vi överlever detta.” sade Rebecka, ”Så kommer du vara min bästa vän.”

”Varför då?”

”För att du är en överlevare. Fokusera på det positiva.”

Henrik var glad över det som sagts men såg samtidigt situationen som ett misslyckande. Han hade gått och blivit kär i forskaren, utan att hon visste om det.

”Du går inte heller av för hackor.” sade han.

”Tack. Nu sover vi.”

Henrik låg länge i mörkret och funderade. Han visste att det var dumt, det var bättre att spara på energi. Men rent psykiskt var det som om han började vackla. Han visade ett ansikte utåt, kände annorlunda på insidan. Detta gjorde han medvetet, för han ville inte oroa Rebecka.

* * *

Klockan var nio. Rebecka vaknade till och satte sig upp i sovsäcken. Hon betraktade sin vän, som låg alldeles stilla. Hon blev orolig och var tvungen att sätta handen för hans mun. "Vilken tur." tänkte hon, Henrik levde. Allting var en enda röra i tältet. Kläder låg utspridda överallt. Muggar och bestick låg huller om buller. Rebecka iakttog ormhuvudet som låg på en tallrik en bit bort.

Henrik vaknade och satte sig upp.

"Jag minns." sade han. "Ficklampans ligger i min jackficka." Rebecka letade och fann den.

"Har du varit vaken länge?"

"Bara några minuter."

Henrik gäspade och lät blicken glida över tältets insida. Blicken stannade på ormhuvudet. Han blev ganska rädd när han såg den uppsynen, för han påmindes om den svåra situationen.

"Vi lägger ner ormhuvudet i en plastpåse."

Henrik gjorde som Rebecka sade. Han var trött och hungrig. Just nu fanns det ingenting att göra. Antingen kom Mathias eller så gjorde han det inte. Han förstod inte varför det skulle ta sådan tid.

"Vi måste spara på energi." sade han. "Vi kokar upp lite te med smält snö och ligger lågt hela dagen."

De lade sig senare tillrätta och försökte sova. Utanför tältet hade några sjöfåglar hittat fram till forskarna. Dessa var på vandring längs kusten, letade efter föda och fick syn på tälten. Besvikna, återvände dessa snart till kolonin.

"Jag har aldrig någonsin varit så rädd." sade Rebecka plötsligt.

"För döden?"

"Ja."

När kvällen kom insåg Henrik att de var tvungna att röra på sig. De skulle bli tokiga av att ligga så där och stirra, rakt ut i tomma intet. Rebecka, som förstod att Henrik menade allvar med sina ord, drog upp dragkedjan och kröp ut. Henrik följde efter. De gick en sväng ner till sjön. Hungerkänslorna hade avtagit men kylan bet i deras läppar.

"Vet du vad vi borde göra?" sade Henrik.

"Nej, vadå?"

"Vi går in i tältet och pratar igen. Förtröligt. Så där som riktiga vänner gör."

* * *

Samtalet drog ut på tiden. De fick verkligen anstränga sig nu, för att hålla sig fokuserade. De pratade inte längre om sin uppväxt, detta ämne var passerat. Istället pratade de om nuet, framtiden och drömmar. Rebecka, som låg stilla och tryckte Henriks hand, hade släppt alla hämningar.

"Vet du att jag alltid velat ändra på saker."

"Du menar som i att skapa en bättre värld?"

"Ja, åtminstone för människorna i min närhet."

"Jag är likadan men tillfällena glider ifrån mig. Det handlar om kärleken också. Man ser tillfällena men griper inte tag i dem."

"Nu har du chansen." Henrik var förvånad, närmast bestört.

”Menar du?” viskade han.

”Ja visst Henrik.” sade hon, ”Just i denna stund.”

Henriks hjärta slog ett extra slag. Osäkert lät han handen glida ur Rebeckas och hamna på hennes kind.

”Jag hade inte vetat.” sade han.

”Inte jag heller.” sade Rebecka.

De omfamnade varandra och möttes i en innerlig kyss.

”Imorgon kommer Mathias.” sade Henrik, ”Jag känner honom väl.”